

TEMP

TIDSSKRIFT FOR HISTORIE

EPIDEMI HISTORIE

”DET SKAL VÆRE EN HÅRD OMGANG”

Loven om optøjer under covid-19 i Danmark

Iben Bjørnsson

12. marts 2021 blev en 30-årig kvinde idømt to års fængsel for at opildne til vold mod politiet under en demonstration mod covid-19-restriktionerne i Danmark. Dommen var baseret på en lov – Lov nr. 349 af 2. april 2020 – som sanktionerede dobbelt straf for at forstyrre offentlig ro og orden. Landsretten reducerede siden straffen, men den første dom gav anledning til en debat om, hvorvidt pandemien retfærdiggjorde love og regler, som hverken havde til formål at sikre folkesundhed eller økonomi.

Men hvordan gik det overhovedet til, at de kontroversielle paragraffer blev vedtaget? Artiklens påstand er, at forløbet kan fortælle os noget om et centralt aspekt af krisehåndtering og beredskab: behovet for ro og orden.

Mellem 12. marts og 12. april vedtog Folketinget de såkaldte corona-love, der skulle håndtere pandemiens ankomst i Danmark. Da regeringen havde behov for at handle hurtigt for at håndtere den pludseligt opståede situation, blev den sædvanlige lovgivnings- og høringsproces på normalt mindst fire uger suspenderet og erstattet af en *fast-tracked* version, der tillod lovene at blive vedtaget efter i gennemsnit seks dage.

Den umiddelbart mest kontroversielle lov var epidemiloven, som indeholdt mandat til indgreb i flere personlige friheder for at stoppe smittespredning. Epidemiloven(e) er dog ikke genstand for undersøgelse her. Det er derimod nogle paragraffer i en lov, der nærmest gik under radaren i første omgang: En ændring af straffeloven, der hævede straffe for coronarelaterede forbrydelser, herunder forbrydelser mod offentlig ro og orden samt embedsmænd i funktion. Disse paragraffer vil blive omtalt som *uro-paragrafferne*.¹ De har, mig bekendt, ikke været behandlet i forskningen i den danske corona-respons, men er dog værd at se på, da de fortæller os noget om samfund og kriser, selvom de ikke havde med smittespredning at gøre.

Artiklen undersøger forløbet i forbindelse med Lov nr. 349's tilblivelse og konsekvenser baseret på en analyse af lovforberedelse, lovtekst og domsskrivelser inden for rammen af sikkerhedsliggørelsesteori. Teorien tilsiger, at noget kan defineres som et sikkerhedsproblem ved at det italesættes som sådan. Sikkerhedsliggørelse er således "(...) the move that takes politics beyond the established rules of the game and frames the issue either as a special kind of politics or as above politics."² Lykkes dette, legitimeres ekstraordinære tiltag, som ellers ikke ville blive accepteret. Det betyder ikke nødvendigvis, at sikkerhedsliggørelse er et skalkeskjul for andre agendaer. Om en trussel

1 Jeg er bevidst om potentielle associationer til urolovene 1934-52. Dette er utilsigtet og sker uden sammenligning i øvrigt.

2 Buzan m.fl.: *Security*.

er reel, er svært at bedømme, og de, som italesætter den, kan sagtens være overbeviste om, at den findes og kræver ekstraordinære tiltag.

Derudover trækker artiklen på en bred vifte af historisk og sociologisk/politologisk krise- og beredskabsforskning, som vil blive nærmere introduceret i næste afsnit. Denne forskning viser, at kriser ofte bliver mødt med sikkerhedsliggjorte responser på grund af deres samfundsnedbrydende potentiale.

I sin undersøgelse af den danske håndtering af covid-19-pandemien anvender artiklen først og fremmest resultater fra HOPE-projektet ved Aarhus Universitet, et tværfagligt projekt, som publicerede meningsmålinger undervejs, og efterfølgende har udgivet forskning, der samler op på disse resultater.³ Desuden anvendes to rapporter fra henholdsvis tænketanken Justitia (2020) og en uafhængig kommission nedsat af Folketinget (2021). Begge udtrykker betænkelighed ved den hastige lovgivningsproces og dens negative betydning for lovkvaliteten.⁴

Artiklen falder i fire dele: Først ser vi på, med hjælp fra eksisterende krise- og katastrofeforskning, hvorfor kriser ofte sikkerhedsliggøres. Dernæst gennemgås reaktionerne på covid-19 pandemien, primært i Danmark. Så følger selve analysen af lovgivningsprocessen, som førte til vedtagelsen af uroparagrafferne samt konsekvenserne af dem. Sidst konkluderes der på, hvad lovens vedtagelse og dommene kan fortælle os om politisk kriserespons.

KRISER OG SIKKERHEDSLIGGØRELSE

Sikkerhedsliggørelse af trusler som naturkatastrofer, terrorangreb og pandemier er et relativt almindeligt og veludforsket fænomen, både historisk og i samtidsperspektiv.⁵ Ofte sker det i forbindelse med, at borgere fremstilles som labile og potentielt farlige, understøttet af mediehistorier om panik, kaos og lovløshed (f.eks. efter orkanen Katrina i New Orleans i 2005) og beskrivelser af ramte områder som ”krigszoner”.⁶ Billedet af kaos og lovløshed går igen i film og TV-serier om kriser og katastrofer.⁷

Det skyldes, at ophævelsen af normalitet prikker til en frygt for uro og opstande, som ofte bliver det grundlag, kriserespons og -politik formuleres på.⁸ Lisa Grow Sun og Ronnell Andersen Jones viser, hvordan kriser med ”non-thinking enemies” er blevet tacklet ved at anvende ”war exceptionalism” og ”war rhetoric” og sammensmeltet krig og krise/katastrofe på en måde, som giver myndighederne beføjelser ud over det sædvanlige.⁹ Billedet af lovløshed bliver således *stand-in* for tænkende fjender og

3 Hope Project.

4 Christoffersen og Jensen: *Retsstaten*, 49, 54; Folketinget: *Håndteringen*, 38, 43-44.

5 Davies: ”Securitizing”; Abraham: ”The Chronicle”; Kamradt-Scott og McInnes: ”The Securitisation”; Enemark og Selgelid: *Ethics*; Kittelsen: *The EU*; Hanrieder og Kreuder-Sonnen: ”WHO”; Bengtsson og Rhinard: ”Securitisation”; Larsson: ”The Connections”; Watterson og Kamradt-Scott: ”Fighting Flu”; Elbe: ”Securitizing”.

6 Tierney m.fl.: ”Metaphors”, 58; Sun og Jones: ”War”, 213.

7 Hooker m.fl.: ”Media”, 161, 164, 166-164; Selgelid: ”The Value”, 28-29.

8 Tierney m.fl.: ”Metaphors” 59-60, 62; Sun og Jones: ”War”, 206; Baker og Ludwig: ”Disaster”, 2-6; Baker: ”Making”.

9 Sun og Jones: ”War”, 207; Lauta: *Disaster Law*, 61-64, 71.

smitter af på offentlig diskurs og ført politik. Om disse tilstande rent faktisk hersker, og i hvilken størrelsesorden de gør det, er mindre afgørende for, om de bliver mødt med sikkerhedsliggørelse.¹⁰ Faktisk er der i kriseforskningen generelt enighed om, at kriser oftere fører til, at der lokalt opstår pro-sociale normer, sammenhængskraft og uformelle sociale kontrolmekanismer.¹¹

Disse mekanismer viser ifølge Lee Clarke og Caron Chess, at det sjældent er befolkninger, som går i panik, men snarere myndigheder.¹² Ifølge Delanty skyldes dette, at kriser truer selve *raison d'état*: "control of population and territory". Således vil regeringsførelse i nødsituationer altid i nogen grad være en udfordring for demokratiet.¹³ Fænomenet bliver af Stephen Turner kaldt "the naked state", altså "the state in the act of being itself, without the drapery (...) that normally suffice to legitimate it."¹⁴ Kristan Cedervall Lauta kalder fænomenet *unveiling* – ikke bare af staten, men også af samfundets sårbarheder og modsætninger.¹⁵ Også forskning i civilforsvar og beredskab har til overflod vist, at dette ikke blot handler om at redde liv, men også om at sikre rolige, velforberejdede og ikke mindst lydige borgere.¹⁶

REAKTIONER PÅ COVID-19

Sikkerhedsliggørelse sås i covid-19-responser verden over, og det samme gjorde protester, nogle af dem voldelige, mod corona-restriktioner.¹⁷ Således kan man argumentere for, at sikkerhedsliggørelse er berettiget. Spørgsmålet er dog, om demonstrationer ligefrem er en samfundstrussel, og svaret vil formentlig afhænge af, hvordan borgerne i forvejen opfatter samfundet. En undersøgelse af pandemiens indflydelse på politisk adfærd i USA, Danmark, Italien og Ungarn har vist, at selvom "levels of antisystemic attitudes were low", havde de, som var villige til at deltage i politisk vold, i forvejen "feelings of social exclusion and a lack of control over life". For disse grupper fungerede covid-19 som katalysator for en allerede eksisterende mistillid til regeringen eller samfundssystemet.¹⁸ Dette berører et andet relativt velbeskrevet fænomen: at kriser rammer marginaliserede grupper hårdest, og at de dermed kan afdække (*unveile*) eller ligefrem øge eksisterende samfundsmæssige spændinger.¹⁹

10 Sun og Jones: "War", 214-15.

11 Baker og Ludwig: "Disaster"; Tierney m.fl.: "Metaphors", 58; Sun og Jones: "War", 213; Scanlon: "Disaster's", 217-218, Solnit: *A Paradise*.

12 Clarke og Chess: "Elites and Panic".

13 Delanty: *Pandemics*, 3, 15. Se også Lauta: *Disaster Law*, 49.

14 Turner: "The Naked State", 43-58.

15 Lauta: *Disaster Law*, 11-12, 20, 25, 68. Lignende pointer fremføres af Kristoffer Albris i *Weekendavisen* 10.05.2020: Lone Frank: "24 spørgsmål til professoren: Verden bliver den samme, bare værre".

16 Ziauddin: "(De)Territorializing", 676; Björnsson: "Order"; Grant: *After*, 4-5 82, 95, 123-24, 169-170; Oakes: *The Imaginary War*, 6-7, 33, 165-66; Cronqvist: "Survival", 193-98; McEnaney: *Civil Defense*.

17 Fejerskov og Lang: "War".

18 Bartusevičius m.fl.: "The Psychological", 1392.

19 Delanty: VIII-2; Enemark og Selgelid: *Ethics*, 3; Sun and Jones: "War", 214; White: "Emergency", 84-85.

Kriser kan dog også skabe en ”rallying effect”, øget opbakning til myndighederne. Dette afhænger ligeledes af, ”how well-established institutions perform and how citizens perceive this performance.”²⁰ I Vesteuropa var indledende reaktioner på corona-nedlukninger primært positive, også i Danmark: Regeringens håndtering af krisen havde op til 80 % opbakning de første fire måneder. Det faldt til 65 % under minksagen i efteråret 2020. I foråret og sommeren 2021 lå opbakningen stabilt på 70-75 %, hvilket gav Danmark en førerposition blandt Storbritannien, USA, Tyskland, Italien, Ungarn, Sverige og Frankrig. I vinteren 2021/2022 faldt opbakningen til fortsatte restriktioner til det hidtil laveste, omkring 60 %, efterhånden som folk rapporterede stigende optimisme og mindre bekymring. Samtidig rapporterede flere udmattelse og træthed over restriktionerne, som blev ophævet 1. februar 2022. Opbakningen til demonstrationer forblev lav, mellem 15 og 20 %.²¹ Antallet af deltagere i demonstrationer i Danmark var maksimalt op mod 1.000 deltagere.²²

En opsamlende rapport fra HOPE-projektet konkluderer således, at der blandt den danske befolkning var ”stor opbakning til både samfundsmæssige tiltag såsom restriktioner og personlige tiltag for at håndtere corona-krisen”, men også at ”dem, der oplever adfærdsændringerne som meningsløse, i højere grad mister tillid til det politiske system. Kriser, der ikke håndteres hensigtsmæssigt, indeholder dermed kimen til splittelse.”²³ I en undersøgelse af Danmark, Ungarn, Italien og USA fandt forskere fra HOPE-projektet, at mens støtten til de politiske systemer faldt i løbet af perioden, forandredes solidaritetsfølelsen ikke.²⁴

På denne baggrund skal vi nu se nærmere på, hvad forløbet i forbindelse med vedtagelsen af Lov 349 og dens konsekvenser fortæller os om den danske krisehåndtering af covid-19.

L 157

Generelt kan corona-lovene, som blev vedtaget i marts-april 2020, sorteres i tre kategorier efter deres formål: 1) at stoppe smittespredningen, 2) at afbøde økonomiske konsekvenser og 3) at undgå udnyttelse af pandemien til kriminalitet.

Den tredje kategori fik form af lovforslag L 157, fremlagt den 26. marts. Det tilføjede en ny paragraf i straffeloven (§81d), der hjemlede op til dobbelt straf for overtrædelse af en række forbrydelser, som primært havde at gøre med berigelse ved vold, trusler, bedrageri, indbrud, hacking, afpresning, hvidvask, hæleri eller snyd med hjælpepakker.²⁵ Derudover forhøjedes straffen for overtrædelse af straffelovens §119 (vold

20 Bol m.fl.: ”The Effect”, 497.

21 Petersen m.fl.: ”Danskernes... 21. maj 2021”; Nielsen m.fl.: ”Danskernes... 13. januar 2022”; HOPE dashboard; Jørgensen m.fl.: ”Public”.

22 Jyllands-Posten 09.01.2022, Jóhan Thór Haahr Hansen: ”1.000 Men in Black-demonstranter gik på gaden i København”.

23 Nielsen m.fl.: ”Hvad kan”.

24 Bor m.fl.: ”The COVID-19 Pandemic”.

25 Straffelovens §§ 161, 163, 171, 263a, 276-276a, 278, 297-279a, 280, 281, 282, 283, 288-289a, 290-290a, 300a, 301, 303.

og trusler mod personer i offentlig tjeneste). Forhøjelserne kunne ske, hvis overtrædelserne ”har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.”

Ideen var kommet fra Venstre og Dansk Folkeparti og var blevet vel modtaget af den socialdemokratiske regering, som forberedte og fremlagde lovforslaget. I en notits af 25. marts motiveredes det med, at ”Vi hører dagligt om, hvordan kriminelle personer udnytter den aktuelle situation (...) til at begå strafbare handlinger.” Notitsen anførte desuden, at der ifølge politiet var tegn på stigning i berigelseskriminalitet.²⁶ I introduktionen til selve lovforslaget hed det, at

Udbruddet af covid-19 har medført nye former for kriminalitet, der baserer sig på den frygt og usikkerhed, som fremkomsten af covid-19 har bragt med sig.

De seneste uger har bragt flere eksempler på, at kriminelle udnytter den alvorlige og ekstraordinære situation, vi som land befinder os i, for deres egen vindings skyld.²⁷

I sammenligning med den første notits var omtalen af den ”aktuelle” situation blevet skærpet til ”alvorlig og ekstraordinær” og ”frygt og usikkerhed” introduceret, altså en begyndende italesættelse af en sikkerhedstrussel. Det handlede dog stadig primært om berigelse (”egen vinding”). Meldingerne fra politiet var justeret til ”en mindre stigning”.

De eksempler, som blev brugt til at begrunde lovforslaget – og formentlig også inspirerede det – var reportager i danske medier om indbrud og tyveri af håndsprit og værnemidler på danske hospitaler.²⁸ En særligt foruroligende historie fortalte, at tre maskerede personer havde ”stormet” Herlev Hospitals akutmodtagelse og skabt ”voldsomme scener”.²⁹ Allerede dagen efter var Vestegns Politis dog ude at undsige medierapporteringen ved at specificere, at der ikke havde været tale om en ”voldsom hændelse”.³⁰ Således ses her en (over)dramatiseret medierapportering, blive lagt til grund for sikkerhedsliggørende sprogbrug om ekstraordinære forhold, frygt og usikkerhed.

De omtalte kriminalitetsformer var i øvrigt ikke nye, som det hed i lovforslaget. Der var tale om skærpelse for eksisterende kriminalitetsformer.

1. BEHANDLING

Fremlæggelsen i Folketinget skete ved Socialdemokratiets retsordfører, Jeppe Bruus. Han indrømmede, at forslaget var barskt, men at ”det skal være en hård omgang, for vi skal på ingen måde acceptere det, vi desværre kan se i det små, og derfor er der også

26 Folketinget: ”L 157”, Notits om lovforslaget.

27 Folketinget: ”L 157”, Lovforslag som fremsat.

28 *Berlingske* 14.03.2020, Henrik Jensen: ”Håndsprit og masker stjæles fra sygehuse”; *Politiken* 14.03.2020, Niels Holst: ”Tyve stjæler håndsprit fra afdeling med syge coronapatienter”.

29 *Ekstra Bladet* 17.03.2020, Sune Fischer og Peter Degenkolv: ”Maskerede mnd stormede akutmodtagelsen på Herlev Hospital”; *Berlingske* 16.03.2020, Joachim Talbro Paulsen, ”Region Hovedstaden indsætter vagter ved alle regionens hospitaler: »Det er desværre nødvendigt«”.

30 Københavns Vestegns Politis, ”Ingen”

behov for at få behandlet det her lovforslag hurtigt". Rationalet var, at lovforslaget var nødvendigt for, at lovløsheden ikke bredte sig.

Venstres retsordfører, Inger Støjberg, takkede for forslaget, som Venstre jo havde undfanget. Hun roste Folketinget for at se bort fra forskelligheder og stå sammen, "når tingene er rigtig svære". Hertil fremførte hun, at de omhandlede overtrædelser var at sammenligne med samfundsskadelig virksomhed, og selvom hun satte pris på forslaget, var det ikke tilstrækkeligt: "I Venstre er vi bekymrede for udsigten til, at der potentielt kan opstå optøjer i gaderne (...) og det mener vi ganske enkelt mangler i lovforslaget." Støjberg opfordrede justitsminister Nick Hækkerup (S) til at ændre forslaget, "så politiet også her kan få de nødvendige redskaber, og så straffen bliver hård." Det erklærede han sig villig til.

Radikale og Enhedslisten kritiserede, at der ikke var tid til at overveje lovforslaget ordentligt. Den borgerlige fløj støttede forslaget, og Støjberg udtrykte skuffelse over kritikken: "det er underligt (...) at begynde at bringe politik på en rigtig skidt måde ind i den her debat. Jeg troede sådan set, at vi var ovre det i den her situation." Hun argumenterede for, at situationen var "helt særlig", og at der var brug for "særlige tiltag". På lignende vis mente DF's retsordfører, Peter Skaarup, at "det rigtigste i den her situation, (...) ville være, hvis alle partier kunne støtte den lovgivning, der kom fra regeringen."³¹

Her ses et klart eksempel på klassisk sikkerhedsliggørelse; nemlig anførsel af, at situationen er hævet over 'almindelig politik', og at det, at sætte spørgsmålstejn ved de foreslåede tiltag, er obstruerende.

HØRING

Selvom den sædvanlige høringsproces var suspenderet, blev L 157 sendt til en lille kreds med fire dages frist til kommentering før dets behandling i Folketingets Retsudvalg den 30. marts.³² De fire reaktioner fundet blandt sagens akter, fordeles sig således: Transparency International ønskede, at loven også adresserede bestikkelse.³³ Institut for Menneskerettigheder (IMR) anbefalede i et *policy brief*, at "only introduce interventions that are absolutely necessary and directly contribute to containing the spread of the disease." På trods heraf nævnet IMR i deres høringssvar ikke, at L 157 netop *ikke* havde for øje at stoppe smittespredning. De mente dog, at man burde lade tvivlen komme folk sigtet under loven til gode.³⁴

Hårdest kritik kom fra Den danske Dommerforening, som udtalte, at "domstolene inden for den nuværende lovgivning kunne have tillagt kriminalitet af denne karakter endog særdeles skærpene omstændigheder og (...) dømme betydeligt hårdere". De kritiserede dels detaljerigdommen i forslaget, der kunne lede til "besværlige

31 Alle citater er fra Folketinget: "L 157", 1. behandling, 26.03.2020.

32 Liste over kredsen er ikke fundet.

33 Folketinget: "L 157", Udvalgsbehandling, Bilag 4, Henvendelse af 29/3-20 fra Transparency International Danmark.

34 Folketinget: "L 157", Udvalgsbehandling, Bilag 6, Pressemeddelelser fra Institut for menneskerettigheder, 27.03.2020.

fortolkningsproblemer”, dels kritiserede de definitionen på corona-relaterede forbrydelser. I lovforslaget var de defineret som forbrydelser, der havde ”baggrund i eller sammenhæng med” epidemien, og forbrydelser som var ”helt eller delvis (...) motiveret af eller have til formål at udnytte den situation (...), som covid-19-epidemien i Danmark har medført”. Dommerforeningen mente denne definition var for upræcis, da det ikke var klart, om forbrydelsen skulle udnytte situationen eller blot følge af den. Endelig kritiserede de hastebehandlingen:

Det er fortsat Dommerforeningens opfattelse, at lovgivning af denne karakter, der griber ind i flere bestemmelser i straffeloven og forrykker straffene i den samlede lov, ikke egner sig til hastebehandling. Regering og Folketing har allerede sendt et signal om, at kriminalitet i forbindelse med coronaepidemien skal straffes hårdt og meget hårdere end tilsvarende forbrydelser, der ikke er relateret til epidemien. En egentlig hastebehandling synes derfor uforholdsmæssig, men det er naturligvis igen et politisk valg, om man finder det forsvarligt.³⁵

Dommerforeningen fik opbakning af Advokatsamfundet, som udtrykte forståelse for, at regeringen ønskede at sikre værnemidler og hospitalsudstyr, men mente, at forslaget ”udfordrer (...) nogle vigtige principper for den danske retsstat”, og at kun forslag, der indeholdt ”bydende nødvendige” tiltag, burde hastebehandles – hvilket Advokatsamfundet ikke mente var tilfældet her. Derudover støttede de Dommerforeningens indvending om, at det var muligt inden for rammerne af gældende lovgivning at dømme covid-19 relaterede forbrydelser som begået under skærpende omstændigheder.³⁶

ÆNDRING

Selvom kritikken ikke førte til ændringer, stillede justitsministeren alligevel ændringsforslag forud for L 157's 2. behandling, så det i højere grad adresserede offentlig uro. I introduktionen hed det, at det oprindelige forslag primært tog sigte på berigelseskriminalitet, selvom §119 adresserede trusler og vold mod offentligt ansatte. Ændringsforslaget indeholdt yderligere ”en række lovovertrædelser, der vedrører forbrydelser mod henholdsvis den offentlige myndighed mv. og den offentlige orden og fred.”³⁷

De tilføjede paragraffer er de, som i artiklen her kaldes uroparagrafferne: De straffer vold, trusler og chikane af personer i offentlig tjeneste, herunder ved hjælp af opløb samt vold mod personer, der efter karakteren af deres arbejde er særligt udsatte for vold. Derudover fornærmelig tiltale mod personer i offentlig tjeneste, grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted, maskering, ugrundet udrykning af politi, ambulance mv.³⁸ Disse forbrydelser kunne nu også straffes dobbelt.

Baggrunden for forslaget var ifølge justitsministeren øget risiko for vold, trus-

35 Folketinget: ”L 157”, Udvalgsbehandling, Bilag 3, Henvendelse af 18/3 fra Dommerforeningen.

36 Folketinget: ”L 157”, Udvalgsbehandling, Bilag 11, Henvendelse af 31/3-20 fra Advokatrådet.

37 Folketinget: ”L 157”, Udvalgsbehandling, Bilag 5, Ændringsforslag og tilkendegivelse.

38 Straffelovens §§ 119a, 120, 121, 133, 134-134b, 135, 247, stk. 2.

ler og chikane mod f.eks. sundhedsarbejdere og politi i forbindelse med deres håndhævelse af restriktioner. ”Endvidere vurderes der at være en vis risiko for, at myndighederne under covid-19-epidemien i Danmark vil kunne se optøjer i gaderne, hvor der vil være behov for at sikre den offentlige orden og fred.”³⁹

Selvom det blev påpeget, at de ikke var udtømmende, blev der givet eksempler på situationer, hvor politi eller sundhedspersonale kunne hindres i at udføre deres arbejde. Derimod blev der ikke givet eksempler på situationer, hvor paragrafferne vedrørende optøjer kunne finde anvendelse.

Derudover havde DF fået en ændring med: en tilføjelse til udlændingeloven, hvorefter ikke-danske statsborgere kunne deporteres, hvis de idømtes fængsel for covid-relaterede forbrydelser.⁴⁰

Retsudvalget afleverede deres betænkning den 1. april, seks dage efter den første fremlæggelse i Folketinget. Venstre udtrykte tilfredshed med, at justitsministeren havde indarbejdet deres forslag om forhøjet straf, ”hvis covid-19 fører til optøjer i gaderne”. DF bemærkede, at ”Den meget alvorlige trussel, Danmark lider under lige nu, skal vi så vidt muligt inddæmme og bekæmpe.”⁴¹ Her mente de tilsyneladende ikke truslen fra sygdommen, men fra den kriminalitet, lovforslaget rettede sig imod.

Radikale Venstre, Frie Grønne og Enhedslisten mente, at lovforslaget primært var symbolsk. Radikale Venstre påpegede, at pandemien ikke havde ført til øget kriminalitet – tværtimod – og støttede op om Dommerforeningens indvendinger. Alle tre partier talte imod tilføjelsen til udlændingeloven. SF var imod ændringen af udlændingeloven, men støttede resten af forslaget.⁴²

2. BEHANDLING OG VEDTAGELSE

Ved andenbehandlingen i Folketinget anførte både Bruus og Hækkerup, at L 157 var nødvendig for at tackle krisen og passe på samfundet. Med Bruus’ ord stod landet i en ”unik historisk situation”, hvor det var nødvendigt at ”slå hårdt ned” på folk, der ville ”berige sig selv”. Hækkerup beskrev dem, der overtrådte bestemmelserne, som folk, der ”underløber solidariteten, sammenholdet og fællesskabet”.⁴³ Således var der et klart sikkerhedsgørende element, hvor tilhængere af forslaget optegnede et billede af et samfund i knæ og de anførte forbrydelser som asociale og samfundsskadelige. Derudover tog debatten primært form af en diskussion om ændringen i udlændingeloven.

Hvad angik hastebehandlingen, henviste Simon Emil Ammitzbøll-Bille (uden for folketingsgrupperne) til Dommerforeningens kritik og anførte, at ”Vi har ikke en kriminalitetskriser, vi har en sundhedskriser”.⁴⁴ Hvor dette perspektiv også var vigtigt for Radikale Venstre og Frie Grønne, anførte Enhedslisten, at de godt kunne acceptere en

39 Straffelovens §§ 119a, 120, 121, 133, 134-134b, 135, 247, stk. 2.

40 Folketinget: ”L 157”, Udvalgsbehandling, Bilag 5, Ændringsforslag og tilkendegivelse.

41 Folketinget: ”L 157”, Udvalgsbehandling, Betænkning afgivet af Retsudvalget 1. april 2020.

42 Folketinget: ”L 157”, Udvalgsbehandling, Betænkning afgivet af Retsudvalget 1. april 2020.

43 Folketinget: ”L 157”, 2. behandling 02.04.2020.

44 Folketinget: ”L 157”, 2. behandling 02.04.2020.

symbolsk lov og havde stemt for, hvis ikke det var for ændringen af udlændingeloven. Ingen nævnte uroparagrafferne, ud over justitsministeren en passant.

L 157 blev vedtaget 2. april med 75 stemmer imod 19 og blev til Lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven.⁴⁵ Den fik, som de øvrige corona-love, en solnedgangsklausul, der sikrede udløb efter et år. Den 23. februar 2021 forlængede Folketinget loven til januar 2022 efter en begrænset debat, der primært bestod af gentagelser. Uroparagrafferne blev heller ikke nævnt denne gang.⁴⁶

UROPARAGRAFFERNE I ANVENDELSE

Uroparagraffernes stille liv uden for søgelyset sluttede brat den 12. marts 2021, da en 30-årig kvinde blev idømt to års fængsel (dobbel straf) for at tilskynde og medvirke til angreb på politiet samt grov forstyrrelse af offentlig ro og orden under en demonstration mod covid-19 restriktioner.⁴⁷

Dommen medførte forskellige reaktioner: Radikale Venstre udtrykte forargelse. SF udtalte, at det ikke havde været deres hensigt, da de stemte for. Socialdemokratiet og DF gav derimod udtryk for, at loven virkede efter hensigten. Skaarup udtalte: "Det er lige præcis sådan nogle situationer, vi tænkte på, da vi strammede loven".⁴⁸ Også Venstre var tilfreds. Preben Bang Henriksen (Inger Støjbergs afløser som retsordfører) udtalte, at "Det blev helt nøjagtigt pointeret, da vi vedtog loven, at det også skulle dække sådanne situationer."⁴⁹

Kort tid efter modtog syv andre deltagere ved demonstrationen forhøjede straffe, inklusiv en 24-årig mand, idømt 15 måneders fængsel for at kaste med sten og råbe "fucking ludere" efter politiet.⁵⁰ Hækkerup udtalte, at "Når man kaster sten mod politiet, så angriber man myndighederne på en alvorlig måde i en sårbar krisesituation. Her er der behov for, at vi som samfund markerer, at vi står altså på politiets side."⁵¹

Radikale Venstre kaldte ministeren i samråd. Retsordfører Christian Heegaard udtalte, at det ikke havde været let at stemme imod loven, fordi man var blevet indirekte beskyldt for ikke at tage pandemien alvorligt. Her beskrev han således virkningen af sikkerhedsliggørelsen.

Hækkerup anførte, at loven var blevet vedtaget af et flertal hen over fløjene og var ret klar om hævdede straffe for forbrydelser begået med baggrund i, eller i forbindelse med, pandemien. Hvad angik kritikken af lovens hastige vedtagelse, henviste han til, at den for nylig var blevet forlænget af præcis samme flertal i en situation, hvor der havde været god tid til at gennemgå og eventuelt revidere den grundigere, hvis der hav-

45 Retsinformation: "Lov nr. 349 af 02/04/2020."

46 Folketinget: "L 136".

47 Københavns Byret: "Dom i sag om deltager", 25.8.2021.

48 DR 12.03.2021, Nicolas S. Nielsen og Caroline Clante: "Corona-dobbelstraf mod 30-årig kvinde vækker rystelser på Christiansborg".

49 *Sjællandske Nyheder* 16.03.2021, Ritzau: "Flertal står fast efter hård dom for corona-uro".

50 Københavns Byret: "Dom i sag om stenkast", 25.8.2021.

51 *Jyllands-Posten* 16.03.2021, Nikolaj Rytgaard m.fl.: "Ekspert kritiserer hård kurs i sager om coronarelaterede forbrydelser".

de været ønske herom. Han udtalte også, at der ikke var tale om ny typer forbrydelser: ”Det der var kriminelt før epidemien, er også kriminelt under epidemien.”⁵² Dette stod i nogen modsætning til lovforslaget, hvor det hed, at der var tale om ”ny typer af kriminalitet.” Hækkerup udtalte, at alle, der havde stemt for, havde gjort det med åbne øjne – dette var formentlig en stikpille til SF. Derudover havde debatten primært form af en gentagelse af tidligere argumenter, inklusiv den sikkerhedsliggørende del, der fokuserede på, at det var en nødsituation, og som italesatte lovovertrædere som subversive. Venstre var sågar så tilfredse med lovens anvendelse, at de ønskede, at hårdere straffe for optøjer skulle gøres uafhængige af pandemien.⁵³

Eksperten var af en anden mening. Justitia-direktør Jacob Mchangama mente, det virkede som ”moralisk panik”, og at ”Det er et klassisk eksempel på, at når man står i en krisesituation, så kan der bundfælde sig en frygt hos myndighederne.”⁵⁴ Professor i strafferet Jørn Vestergaard kritiserede, at loven var blevet vedtaget ”i huj og hast”.⁵⁵ Formanden for Dommerforeningen udtrykte skuffelse over, at indvendingerne ikke var blevet hørt. Ekspert i katastrofelovgivning, professor Kristian Lauta påpegede, at loven var blevet til på baggrund af en overdramatiseret mediehistorie (optrinet på hospitalet), men også at dette ikke var usædvanligt: ”Vi har set masser af historiske eksempler på katastrofehandtering, der er gået fuldstændig i ged, fordi man har prioriteret hårde straffe i kriser i stedet for faktisk at håndtere krisen.”⁵⁶

Blot ca. to måneder senere omstødte Landsretten dommene ud fra en tolkning af Lov 349, der fokuserede på, at uromagere skulle have til hensigt at *udnytte* pandemien eller forhindre offentligt ansatte i at håndtere den, hvilket de ikke fandt var tilfældet.⁵⁷ Først fik den 24-årige mand straffen reduceret til 10 måneder – altså ”normal” straf.⁵⁸ Det blev fulgt af en nedsættelse af den 30-årige kvindes straf til 60 dage, da retten heller ikke fandt, at hun var skyldig i at medvirke/opfordre til vold mod politiet.⁵⁹ Med dette blev der etableret præcedens, og anklageren afstod fra at føre de resterende seks sager under anke.⁶⁰

Lov 349 udløb i januar 2022 og blev ikke yderligere forlænget. Selvom Venstre havde udtrykt ønske om at gøre forhøjede straffe for optøjer permanente, havde pandemien på dette tidspunkt en mindre akut og truende karakter, og der havde indfundet sig en afsikkerhedsliggørelse.

Demonstrationerne var for øvrigt arrangeret af gruppen *Men in Black*, som efter eget udsagn ønskede et ”fundamentalt anderledes samfund, hvor magten er tættere

52 Folketinget: ”Samrådsmøde 29.04.2021.”

53 Folketinget: ”Samrådsmøde 29.04.2021.”

54 *Politiken* 16.03.2021, Adam Hannestad: ”Juraekspert: »Det virker som en moralisk panik«”; *Jyllands-Posten* 16.03.2021, Rytgaard m.fl.: ”Eksperten”.

55 *Jyllands-Posten* 16.03.2021, Rytgaard m.fl.: ”Eksperten”.

56 *Jyllands-Posten* 16.03.2021, Mads Bonde Broberg m.fl.: ”Hysteri og hastværk eller passende straf? Her er fire sager, der skaber debat lige nu”.

57 Østre Landsret: ”Dom afsagt den 19. maj 2021”; Østre Landsret: ”Dom afsagt den 9. juni 2021”.

58 Østre Landsret: ”Dom afsagt den 19. maj 2021”.

59 Østre Landsret: ”Straffelovens § 81 d fandt ikke anvendelse”, 9.6.2021.

60 Anklagemyndigheden: ”Landsretsdom”, 11.3.2021.

på folket.”⁶¹ Dette korrelerer med den tidligere nævnte forskning, som viste, at anti-systemiske holdninger under covid-19 primært fandtes blandt mennesker, der i forvejen var utilfredse med samfundet.⁶²

KONKLUSION

Udbruddet af covid-19 medførte mange nye ubekendte og stillede samfundet over for en række umiddelbare udfordringer. Som sådan er det ikke overraskende, at regeringen forsøgte at håndtere situationen ved at vedtage en række nødlove. De fleste tog sigte på at hindre smittespredning. Andre adresserede de økonomiske konsekvenser af et samfund, der blev sat i stå.

Uroparagrafferne gjorde ingen af delene, hvilket førte til artiklens indledende spørgsmål: Hvordan gik det til, at de blev vedtaget? Svaret er ifølge denne artikel: sikkerhedsliggørelse. De anførte forbrydelser blev italesat som trusler mod samfundet og lovens vedtagelse derfor som hævet over ”normal” politisk uenighed. Der blev malet et billede af et samfund, hvis sammenhængskraft var truet, ikke på grund af udbredelsen af sygdom, men af en potentiel kriminalitetsekspllosion. Dette baserede sig på sensationel medierapportering samt, hvad politiet angav som en ”mindre stigning” i berigelseskriminalitet.

Ud fra et historisk perspektiv er dette ikke overraskende. Som vist er frygten for uroligheder en central del af myndigheders kriserespons, hvilket eksperter da også påpegede, allerede da de første domme faldt. Forskning viser, at denne frygt er overdrevet i samfund med generel høj tillid til myndighederne, men at kriser kan fungere som katalysatorer for underliggende samfundsspændinger og utilfredshed hos folk, som i forvejen er marginaliserede. Derfor forekommer fokus på social sammenhængskraft som et mere åbenlyst middel til at bygge resiliens.⁶³

I fraværet af dette kan man dog indvende, at politikerne bag loven fik ret: Restriktionerne i samfundslivet førte faktisk til uroligheder. Her må det dog huskes, at det at undlade at vedtage uroparagrafferne ikke havde været lig med at lade stå til: Optøjer og vold mod politiet var i forvejen ulovligt. Ironisk nok kunne straffene måske have været hårdere, hvis de var blevet dømt under skærpede omstændigheder, som Dommerforeningen foreslog i sin kritik af lovforslaget. Alternativt kunne en bedre forberedt lov med klarere sprog have sikret opretholdelse af de skærpede domme, som de lovgivende politikere gav udtryk for havde været intentionen (SF undtaget).

Som det blev, fik uromagerne deres domme efter normal lovgivning, og som sådan kan man mene, det hele var en storm i et glas vand. Ikke desto mindre skriver forløbet sig ind i en tradition for, at myndigheder møder kriser med sikkerhedsliggjorte responser, og at frygten for urolige elementer i egne befolkninger ligger dybt forankret heri. Hvis politologen Mikkel Vedby Rasmussen har ret, i at kriser er på vej til at blive en mere eller mindre permanent samfundstilstand, er det måske værd at forholde sig

61 *Berlingske* 02.11.2021, Signe Terp: ”Protestgruppen Men in Black udgiver manifest: »Vi ønsker et fundamentalt anderledes samfund«”.

62 Bartusevičius m.fl.: ”The Psychological”.

63 Hvilket da også er argumentationen hos Aldrich m.fl.: ”Social ties”.

kritisk til denne frygt og i højere grad søge responser, der baseres på den righoldige forskning, som feltet også rummer.⁶⁴

PUBLICERET MATERIALE

- Abraham, Thomas: "The Chronicle of a Disease Foretold: Pandemic H1N1 and the Construction of a Global Health Security Threat", *Political Studies* 59 (4), 2011, 797-812.
- Aldrich, Daniel P, Danaë Metaxa og Paige Maas: "Social ties are the 'engine' of resilience", *Crisis Response Journal* 13 (4), 2018, 92-93.
- Anklagemyndigheden: "Landsretsdom om corona-demonstration kommer ikke for Højesteret", 11.03.2021, <https://anklagemyndigheden.dk/da/landsretsdom-om-corona-demonstration-kommer-ikke-hoejesteret> (01.05.2023).
- Baker, Natalie D.: "Making It Worse than What Really Happened': Social Chaos and Preparedness as Problematic Mythologies in Disaster Communication", *Frontiers in Communication* 1 (2), 2016. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2016.00002>.
- Baker, Natalie D. og Lisa Grant Ludwig: "Disaster preparedness as social control", *Critical Policy Studies* 12 (1), 2018, 24-43. <https://doi.org/10.1080/19460171.2016.1214075>.
- Bartusevičius, Henrikas, Alexander Bor, Frederik Jørgensen og Michael Bang Petersen: "The Psychological Burden of the COVID-19 Pandemic as Associated With Antisystemic Attitudes and Political Violence", *Psychological Science* 32 (9), 2021, 1391-1403. <https://doi.org/10.1177/09567976211031847>.
- Bengtsson, Louise og Mark Rhinard: "Securitisation across borders: the case of 'health security' cooperation in the European Union", *West European Politics* 42 (2), 2018, 346-68. <https://doi.org/10.1080/01402382.2018.1510198>.
- Björnsson, Iben: "Order on Their Home Fronts: Imagining War and Social Control in 1950s NATO". I M. Cronqvist, R. Farbøl og C. Sylvest (red.): *Cold War Civil Defence in Western Europe, Sociotechnical Imaginaries of Survival and Preparedness*, Cham: Palgrave Macmillan, 2022, 25-52 https://doi.org/10.1007/978-3-030-84281-9_2.
- Bol, Damien, Marco Giani, André Blais og Peter John Loewen: "The effect of COVID-19 lockdowns on political support: Some good news for democracy?", *European Journal of Political Research* 60 (2), 2021, 497-505. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12401>.
- Bor, Alexander, Frederik Jørgensen og Michael Bang Petersen: "The COVID-19 Pandemic Eroded System Support but Not Social Solidarity", *PloS One* 18 (8), 2023: e0288644. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0288644>.
- Broberg, Mads Bonde, Nikolaj Rytgaard, Michael Hjøllund, Steen A. Jørgensen og Henrik Philip Hare, *Jyllands-Posten*: "Hysteri og hastværk eller passende straf? Her er fire sager, der skaber debat lige nu", 16.03.2021. <https://jyllands-posten>.

64 Rasmussen: "Kriseramfundet".

- dk/politik/ECE12838298/hysteri-og-hastvaerk-eller-passende-straf-her-er-fi-re-sager-der-skaber-debat-lige-nu/ (01.05.2023).
- Buzan, Barry, Ole Wæver og Jaap de Wilde: *Security: A New Framework For Analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998.
- Clarke, Lee, og Caron Chess: "Elites and Panic: More to Fear than Fear Itself", *Social Forces* 87 (2), 2008, 993–1014.
- Christoffersen, Jonas og Stine Brøsted Jensen: *Retsstaten og COVID-19*, København: Justitia, 2020. <http://justitia-int.org/wp-content/uploads/2020/06/Justitia-Retsstaten-og-Covid-19.pdf> (1.5.2023).
- Cronqvist, Marie: "Survival in the Welfare Cocoon: The Culture of Civil Defence in Cold War Sweden". I A. Vowinkel, M.M. Payk, og T. Lindenberger (red.): *Cold War Cultures: Perspectives on Eastern and Western European Societies*, New York & Oxford: Berghahn Books, 2012, 191-210. <https://doi.org/10.3167/9780857452436>.
- Davies, Sara E.: "Securitizing infectious disease", *International Affairs* 84 (2), 2008, 295-313. <https://doi.org/10.1111/J.1468-2346.2008.00704.X>.
- Delanty Gerard (red.): *Pandemics, Politics, and Society. Critical Perspectives on the Covid-19 Crisis*, Berlin: De Gruyter, 2021. <https://doi.org/10.1515/9783110713350>.
- Elbe, Stefan: "Securitizing Epidemics: Three Lessons from History". I Christian Enemark og Michael J. Selgelid (red.): *Ethics and security aspects of infectious disease control: interdisciplinary perspectives*, Surry: Ashgate, 2012, 79-95.
- Enemark, Christian og Michael J. Selgelid (red.): *Ethics and security aspects of infectious disease control: interdisciplinary perspectives*. Surrey: Ashgate, 2012.
- Fejerskov, Adam Moe og Johannes Lang: "War on the Virus", *DIIS Policy Brief*, December 2020, <https://www.diis.dk/en/research/war-on-the-virus> (01.05.2023).
- Fischer, Sune og Peter Degenkolv, *Ekstra Bladet*: "Maskerede mænd stormede akutmodtagelsen på Herlev Hospital", 17.03.2020, opdateret 18.03.2020. <https://ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/maskerede-maend-stormede-akutmodtagelsen-paa-herlev-hospital/8049942> (01.05.2023).
- Folketinget: *Håndteringen af covid-19 i foråret 2020: rapport afgivet af den af Folketingets Udvalg for Forretningsordenen nedsatte udredningsgruppe vedr. håndteringen af covid-19*, København: Folketinget, 2021. <https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/haandtering-af-covid19-foraar-2020.ashx> (1.5.2023).
- Folketinget: "L 157 Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven", 26.03.2020. Alle dokumenter vedrørende lovforslaget og dets behandling findes på <https://www.ft.dk/samling/20191/lovforslag/l157/index.htm> (1.5.2023).
- Folketinget: "L 136 Forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven. (Udskydelse af solnedgangsklausul)", 13.01.2021. <https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/L136/index.htm> (01.05.2023).
- Folketinget: "Samrådsmøde 29.04.2021." <https://www.ft.dk/aktuelt/webtv/video/20201/reu/td.1767180.aspx?as=1> (01.05.2023).

- Frank, Lone, *Weekendavisen*: "24 spørgsmål til professoren: Verden bliver den samme, bare værre" 10.5.2020 (podcast, interview med Kristoffer Albris), <https://www.weekendavisen.dk/2020-19/24spørgsmaal/verden-bliver-den-samme-bare-vaerre> (1.5.2023).
- Grant, Matthew: *After the Bomb: Civil Defence and Nuclear War in Britain, 1945-68*, Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010.
- Hannestad, Adam, *Politiken*: "Juraekspert: »Det virker som en moralsk panik«", 16.03.2021. <https://politiken.dk/indland/art8138160/»Det-virker-som-en-moralsk-panik«> (01.05.2023).
- Hanrieder, Tine og Christian Kreuder-Sonnen: "WHO decides on the exception? Securitization and emergency governance in global health", *Security Dialogue* 45 (4), 2014, 331-348. <https://doi.org/10.1177/0967010614535833>.
- Hansen, Jóhann Thór Haahr, *Jyllands-Posten*: "1.000 Men in Black-demonstranter gik på gaden i København", 09.01.2022, <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE13624524/1000-men-in-blackdemonstranter-gik-paa-gaden-i-koebenhavn/> (01.05.2023).
- Holst, Niels, *Politiken*: "Tyve stjæler håndsprit fra afdeling med syge coronapatienter", 14.03.2020, <https://politiken.dk/indland/art7704532/Tyve-stjæler-maske-og-håndsprit-fra-afdeling-med-syge-coronapatienter> (01.05.2023).
- Hooker, Claire, Julie Leask og Catherine King: "Media Ethics and Infectious Disease". I Christian Enemark og Michael J. Selgelid (red.): *Ethics and security aspects of infectious disease control: interdisciplinary perspectives*, Surrey: Ashgate, 2012, 161-78.
- HOPE Project, Aarhus Universitet, <https://hope-project.dk/#/> (1.5.2023).
- HOPE Project, Dashboard, Aarhus Universitet, <https://hope-project.dk/dashboard/> (1.5.2023).
- Institut for menneskerettigheder: "Covid-19 and Human Rights Law", *IMR Policy Brief*, March 2020. <https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/document/covid%20eng.pdf> (01.05.2023).
- Jørgensen, Frederik, Alexander Bor, Marie Fly Lindholt og Michael Bang Petersen: "Public support for government responses against COVID-19: assessing levels and predictors in eight Western democracies during 2020", *West European Politics* 44 (5-6), 2021: 1129-58. <https://doi.org/10.1080/01402382.2021.1925821>.
- Jensen, Henrik, *Berlingske*: "Håndsprit og masker stjæles fra sygehuse", 14.03.2020, <https://www.berlingske.dk/samfund/handsprit-og-masker-bliver-stjalet-fra-sygehuse-besogende-fyldte-sprit-i> (01.05.2023).
- Kamradt-Scott, Adam og Colin McInnes: "The securitisation of pandemic influenza: framing, security and public policy", *Global public health* 7 (2), 2012, 95-110. <https://doi.org/10.1080/17441692.2012.725752>.
- Kittelsen, Sonja Kristine: *The EU and the Securitization of Pandemic Influenza*, ph.d.-afhandling, Aberystwyth University, 2013.

- Københavns Byret: "Dom i sag om deltager i demonstration", 25.08.2021, <https://domstol.dk/koebenhavn/aktuelt/2021/3/dom-i-sag-om-deltager-i-demonstration/> (01.05.2023).
- Københavns Byret: "Dom i sag vedr. stenkast under en demonstration mod Corona-restriktioner", 25.8.2021, <https://domstol.dk/koebenhavn/aktuelt/2021/3/dom-i-sag-vedroerende-stenkast-under-en-demonstration-mod-corona-restriktioner/> (01.05.2023).
- Københavns Vestegns Politi: "Ingen voldsom hændelse i forbindelse med tyveri af håndsprit på Herlev Hospital", 18.03.2020, <https://politi.dk/koebenhavns-vestegns-politi/nyhedsliste/ingen-voldsom-haendelse-i-forbindelse-med-tyveri-af-haandsprit-paa-herlev-hospital/2020/03/18> (01.05.2023).
- Larsson, Oscar L.: "The connections between crisis and war preparedness in Sweden", *Security Dialogue* 52 (4), 2021, 306-24. <https://doi.org/10.1177/0967010620936849>.
- Lauta, Kristian Cedervall: *Disaster Law*, Abingdon: Routledge, 2015
- McEnaney, Laura: *Civil Defense Begins at Home. Militarization meets everyday life in the fifties*, Princeton: Princeton University Press, 2000.
- Nielsen, Louise Halberg, Andreas Roepstorff og Michael Bang Petersen: "Hvad kan vi lære om kriseadfærd fra corona-pandemien?" *HOPE-rapport*, Aarhus Universitet, 22. april 2022. https://hope-project.dk/#/reports/danskernes_adfaerd_og_holdninger.
- Nielsen, Louise Halberg, Andreas Roepstorff og Michael Bang Petersen: "Danskernes adfærd og holdninger til corona-epidemien d. 13. januar 2022". *HOPE-rapport*, Aarhus Universitet, 2021. https://hope-project.dk/#/reports/danskernes_adfaerd_og_holdninger/versions/13-01-2022#Download%20rapport%3A (1.5.2023).
- Nielsen, Nicolas S. og Caroline Clante, DR: "Corona-dobbeltstraf mod 30-årig kvinde vækker rystelser på Christiansborg", 12.03.2021, <https://www.dr.dk/nyheder/politik/corona-dobbeltstraf-mod-30-aarig-kvinde-vaekker-rystelser-paa-christiansborg> (01.05.2023).
- Oakes, Guy: *The Imaginary War. Civil Defence and American Cold War Culture*, Oxford: Oxford University Press, 1994.
- Paulsen, Joachim Talbro, *Berlingske*: "Region Hovedstaden indsætter vagter ved alle regionens hospitaler: »Det er desværre nødvendigt«", 16.03.2020, <https://www.berlingske.dk/samfund/region-hovedstaden-indsaetter-vagter-ved-alle-regionens-hospitaler-det-er> (01.05.2023).
- Petersen, Michael Bang og Andreas Roepstorff: "Danskernes adfærd og holdninger til corona-epidemien, d. 21. maj 2021" *HOPE-rapport*, Aarhus Universitet, 2021. https://hope-project.dk/#/reports/danskernes_adfaerd_og_holdninger/versions/21-05-2021#Download%20rapport%3A (1.5.2023).
- Rasmussen, Mikkel Vedby: *Krisesamfundet*, København: Informations Forlag, 2021.

- Retsinformation: "Lov nr. 349 af 02/04/2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven." <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/349> (01.05.2025).
- Ritzau, *Sjællandske Nyheder*, "Flertal står fast efter hård dom for corona-uro", 15.03.2021, <https://sn.dk/Danmark/Flertal-staar-fast-efter-haard-dom-for-corona-uro/artikel/1419665> (01.05.2023).
- Rytgaard, Nikolaj, Mads Bonde Broberg, Michael Hjøllund og Steen A. Jørgensen, *Jyllands-Posten*: "Eksperter kritiserer hård kurs i sager om coronarelaterede forbrydelser", 16.03.2021, <https://jyllands-posten.dk/politik/ECE12837375/eksperter-kritiserer-haard-kurs-i-sager-om-coronarelaterede-forbrydelser/?st=1> (01.05.2023).
- Scanlon, T. Joseph: "Disaster's Little Known Pioneer: Canda's Samuel Henry Prince", *International Journal of Mass Emergencies and Disasters* 6 (3), 1988, 213-32.
- Selgelid, Michael J.: "The Value of Security: A Moderate Pluralist Perspective". I Christian Enemark og Michael J. Selgelid (red.): *Ethics and security aspects of infectious disease control: interdisciplinary perspectives*, Surry: Ashgate, 2012, 27-44.
- Solnit, Rebecca: *A Paradise Built in Hell: The Extraordinary Communities That Arise in Disaster*, New York: Viking, 2009.
- Sun, Lisa Grow og RonNell Andersen Jones: "War Rhetoric and Disaster Transparency". I P. Gardoni og A. Rowell (red.): *Risk Analysis of Natural Hazards: Interdisciplinary Challenges and Integrated Solutions*, Cham: Springer, 2016, 199-219. https://doi.org/10.1007/978-3-319-22126-7_12.
- Terp, Signe, *Berlingske*: "Protestgruppen Men In Black udgiver manifest: »Vi ønsker et fundamentalt anderledes samfund«", 2.11.2021, <https://www.berlingske.dk/samfund/protestgruppen-men-in-black-udgiver-manifest-vi-oensker-et-fundamentalt> (01.05.2023).
- Tierney, Kathleen, Christine Bevc og Erica Kuligowski: "Metaphors Matter: Disaster Myths, Media Frames, and Their Consequences in Hurricane Katrina", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 604 (1), 2006, 57-81. <https://doi.org/10.1177/0002716205285589>.
- Turner, Stephen: "The Naked State: What the Breakdown of Normality Reveals". I Gerard Delanty (red.): *Pandemics, Politics, and Society. Critical Perspectives on the Covid-19 Crisis*, Berlin: De Gruyter, 2021, 43-58 <https://doi.org/10.1515/9783110713350-004>.
- Watterson, Christopher og Adam Kamradt-Scott: "Fighting Flu: Securitization and the Military Role in Combating Influenza", *Armed Forces* 42 (1), 2015, 145-68. <https://doi.org/10.1177/0095327X14567364>.
- White, Jonathan: "Emergency Europe after Covid-19". I Gerard Delanty (red.): *Pandemics, Politics, and Society. Critical Perspectives on the Covid-19 Crisis*, Berlin: De Gruyter, 2021, 75-92. <https://doi.org/10.1515/9783110713350-006>.
- Ziauddin, Silvia Berger: "(De)Territorializing the Home. The Nuclear Bomb Shelter as a Malleable Site of Passage". *Society and Space* 35 (4), 2017, 674-93.

Østre Landsret: "Dom afsagt den 19. maj 2021 af Østre Landsrets 25. afdeling", <https://domstol.dk/media/v1tdg3hy/s-898-21.pdf> (28.01.2024)

Østre Landsret: "Dom afsagt den 9. juni 2021 af Østre Landsrets 21. afdeling", <https://domstol.dk/media/zkpmvrbr/s-879-21.pdf> (28.01.2024)

Østre Landsret: "Straffelovens §81d fandt ikke anvendelse", 09.06.2021, <https://www.domstol.dk/oestrelandsret/aktuelt/2021/6/dom-om-anvendelse-af-straffelovens-81-d/> (01.05.2023).

IBEN BJØRNSSON
ADJUNKT, PH.D.
STRATEGI OG KRIGSSTUDIER
FORSVARSAKADEMIET
IBBJ@FAK.DK

ABSTRACT (EN)

“It has to be harsh”: The law on riots during covid-19 in Denmark

In March-April 2020, the Danish Parliament (Folketinget) passed a series of so-called corona laws, intended primarily to ease the effects of the pandemic on public health and the economy. One of the laws did not do this however, but instead increased penalties for crimes committed in connection with the pandemic, including riots and violence against public employees. This article shows how that law was passed using securitized rhetoric, where offences were spoken of as subversive and the haste of the legislation was justified with reference to the need to maintain social cohesion.

The prosecution of a 30-year-old woman under the law for inciting violence against police during demonstrations against covid-19 restrictions caused some debate. The initial double sentence was overturned by a higher court, possibly due to the lack of clarity in the law as a result of the haste with which it was passed.

As a reaction to the pandemic in Denmark, the law reflected the authorities' traditional fear of social unrest and lawlessness during crises. Research shows however that unrest is often exaggerated and that crises generally lead to solidarity. However, crises can also unveil and amplify existing social tensions, rendering existing social cohesion and trust in authorities important. There was generally broad support for the government's pandemic response in Denmark.